DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS

De

PARALYSI,

Quam

juſſu & autoritate

Illuſtris ac gratioſiſſimæ Facultatis Medicæ

in almâ Salanâ,

P R Æ S I D E

V I R O

Excellentisſimo & Experientisſimo

DN. GEORGIO WOLFF-GANGO WEDELIO,

Med. Doct. Theoret. P.P. famigeratiſſimo,

Medic. Ducal. Saxon. nec non S. R. I. Natur. Curioſ.

Adjuncto ſpectatiſſimo,

Domino Patrono, Præceptore, ac Promotore nunquam ſatis colendo,

PRO LICENTIA

Summos in arte Medicâ honores, inſignia & privilegia Doctoralia legitimè conſequendi,

publicæ Philiatrorum diſquiſitioni ſubmittit

SAMUEL Graß/ Vratislav. Sileſius,

in Auditorio majori,

horis ante & pomeridianis

ad diem 21. Jul. A. O. R. M DC LXXVII.

J E N Æ,

TYPIS SAMUELIS KREBSII.

PROOEMIUM.

Miſerum eſt tortores experiri dolores, horumque facibus accenſis noctu diuque ingemiſcere, ſeu in plura diviſum ſæviat inviſum malum membra, ſeu unicum ſaltim vel abjectiſſimum id experiatur.

Aſt non ſentire omni triſti ſenſatione eſt miſerius, non punctam ſectamve retrahere manum, non percipere objecta, quid aliud eſt, quàm inanimem quaſi partem & ut pondus inutile circumferre corpuſculum?

Nec ſentire, nec ad imperium moveri poſſe omnium miſerrimum. Corporis noſtri infirmitas multos ſubit caſus, vix æque lamentabilem & aſpectu miſerandum, quàm paralyſin.

Gravitate membrorum & cruciatu dolorum ſi quis quem levet, magnam ineat gratiam: Sed quantam ille quæſo, qui juvante Numine ſenſum partibus, motum membris, vitam corpori reſtituit, meretur medendi artifex?

Tam benigna ſcilicet eſt rerum parens, ut quantovis etiam malo ſuum dederit remedium, & poteſtate vitali dotata arcana in ſubſidium valetudinis abundè largita ſit.

Nos hâc vice & morbum tàm dirum ſcrutabimur, & huic oppoſita aptè remedia. Faxit benignum Numen, ut ex voto omnia ſuccedant.

CAPUT I.

De Paralyſeos definitione nominali & reali.

QUod aliàs in genere de philologiæ uſu & laude dicitur, Socratico elogio, ἀρχὴ τῆς παιδεύσεως, ἡ τῶν ὀνομάτων ἐπίσκεψις, *initium doctrinæ, nominis conſideratio*; Id omninò quàm maximè valet in medicinâ quoque. Præprimis verò circa morborum notionem id opus eſſe, vel ſexcenta loquuntur exempla, ut adeò & hîc nomina rerum eſſe involucra pateat.

Dicitur affectus noſter Græco, ut plurimi alii, nomine παράλυσις, ἀπὸ τοῦ παρὰ & λύεσθαι i. e. *reſolvi*, quoniam in eo inſtrumenta motus, muſculi, quoad nervum, ita debilitantur vel laxantur, vel quovis modo de debito ſuo ſtatu naturali dejiciuntur, ut vel aditus influentibus licet ſpiritibus denegetur, vel iidem improportionatum invenientes organum omninò non influere & actiones ſuas edere poſſint. Hinc Latinis dicitur Reſolutio, cum additamento inprimis nervorum; Germ. die Lähme. Hinc affectu hocce laborantes dicuntur παραλυόμενοι, reſoluti, Lahme.

Notabile eſt, paralyſin eſſe generalius vocabulum, & latius patere. Comprehendit enim in ambitu ſuo alia ſpecialia nomina, ut παραπληγίαι, ita enim ipſe *Galenus* ab Hippocrate vocari ſcribit τὰς ἐξ ἀποπληξίας εἴς τι μόριον καταςκηπτούσας παραλύσεις, *reſolutiones ex apoplexiâ in partem aliquam decumbentes.* Par ratio eſt ἡμιπληγίας & aliorum ſimilium. Sic quæ colicam excipit, πάρεσις magis dici conſuevit, quæ ſcorbutum, ſcorbutica paralyſis, ut taceamus paralyſes particulares alias.

Ab *Hippocrate* tamen dicitur etiam ἀποπληξία, v. g. linguæ, brachii &c. vid. *Coac. Prænot. c. 3. t. 88.* Differt nimirum Paralyſis juxta autores ab Apoplexiâ & ſtupore gradibus, apoplexiam dicendo, quæ totum affligit corpus, paralyſin, quæ partem quandam; ſtuporem, qui abolitio non tàm motus, quàm ſenſûs, vel diminutio ſaltim eorundem eſt, prænuntius quàm plurimùm ſubſecuturæ paralyſeos. Hinc ad perfectam paralyſin & ſenſus & motus abolitionem requiri ſtatuitur.

Ea propter etiam differt impotentia motus à Paralyſi verâ,

verâ, ut latius & ſtrictius, ſeu ut genus & ſpecies, cùm hæc ab influxu ſpirituum denegato, illa verò à variis cauſis oriri queat, v. g. luxatione, fracturâ &c.

Sed remotis cæteris explicationibus nos Paralyſin eam hoc loco intellectam volumus, quæ eſt partium corporis certarum motui voluntario dicatarum reſolutio. Quare ne vagabundi in progreſſu ad haſce vel illas affectuum conſimilium ſpecies evagemur, ſtatuæ inſtar Mercurialis hancce, vulgatiſſimam quanquam, ponemus definitionem ipſius Paralyſeos:

Paralyſis eſt abolitio motus voluntarii & nonnunquam ſenſus ſimul partium corporis certarum ab influxu ſpirituum animalium prohibito dependens.

Genus quod attinet, rectè ſtatuimus illud eſſe abolitionem motus voluntarii. Cùm enim non depravetur motus in paralyſi, quod in convulſionibus fit, neque imminuatur ſolùm, ſed penitus aboleatur, ipsâ autopſiâ, communique autorum conſenſu generis confirmatur autoritas, licet hæc ipſa abolitio non ſit abſoluta, ſed potentiâ nativam recipiendi conditionem limitata, ſeu in actu ſecundo maximè talis.

Quemadmodum verò duplex in corpore animadvertitur motus, unus *naturalis*, qui invitis quoque nobis procedit, & alter *animalis*, ſeu *voluntarius*, qui ab arbitrio voluntatis dependet, & promoveri ac intendi poteſt; Imò tertius quoque reſultet, intermedius quaſi inter naturalem & voluntarium, quem ad tempus remorari aut promovere poſſumus, exemplo reſpirationis, diſtinctè additum eſt, eſſe abolitionem motûs voluntarii. Etenim in paralyticis movetur cor, movetur ſanguis, movetur diaphragma, reſolutis licet organis motui voluntario dicatis.

Diximus porrò, nonnunquam abolitum etiam eſſe ſenſum. Cùm enim multò fortiores copioſioresque ſpirituum turmæ requirantur ad motum voluntarium perficiendum, quàm ad ſenſum, qui pauciori influxu contentus eſt, facilè colligere licet, obſtructo majori alveo, minores rivulos

 omninò

omninò carere ſuo liquore, adeoq́; perdito motu interire neceſſum eſſe ſimul ſenſum. Idque in illis maximè valet, ubi ab uno eodemque nervo & ſenſus & motus diſpenſatur. Elegans in hanc rem locus eſt apud *Pergamenum l.1.de cauſ.ſympt. c.5.* muſculorum motus, *ait*, cùm agendo, non autem patiendo (in quo tactus ſenſus magis conſiſtit) obeatur, totum namque corpus ab hoc transfertur, multâ eget animali virtute. Contrà verò nunquam deprehendas muſculum ullum moveri, ut idem non ſentiat. In quibus verò partibus diverſis pro motu & ſenſu diſtribuuntur nervi, ut in linguâ & oculis, alterutrius reſolutionem ejusdem actio abolita excipit. Videri hanc in rem etiam poteſt *Fr. Hildesheim: ſpicil. 8. de aff. cap. p. 616.*

Liquet exinde cauſæ in definitione propoſitæ veritas, ubi influxus ſpirituum animalium prohibitus accuſatur. Spiritus enim uti nervorum beneficio deducti partes omnes, ceu magnes ferrum, actuant ad actiones ſuas obeundas, ita quoque in ſenſu & motu læſo vitium in ipſos redundare veritati admodum eſt conſentaneum; De quo infrà plura.

Jonſton. ſyntagm. Univerſ. Med. p. 736. addit definitioni, rationis læſione, ad differentiam Apoplexiæ, ubi ceu fulmine icti proſternuntur, nullo rationis veſtigio apparente, quamvis utplurimùm ſenſuum hebetudo præcedat, & non rarò debilitato cerebro Paralytici ſtupidioris paulò evadant judicii.

CAPUT II.
De Subjecto.

COgnitâ jam utrâque & nominis & rei definitione ut receptâ methodo ad ſubjecti evolutionem nos accingamus, ordo jubet. Melioris autem ordinis gratiâ diſtinguimus inter *ſubjectum principale*, *&* *minus tale*, *ſive adæquatum*, illud nominando, in quo affectus primariò reſidet, hoc, quousque ſe extendit.

PRIN-

PRINCIPALE itaque SUBJECTUM paralyſeos ſtatuimus nervos, canaliculos iſtos ac portitores ſpirituum animalium. Paralyſis enim cùm ſymptoma ſit facultatis animalis & præſertim motricis, nec alia vaſa proſtent, quæ primariò & immediatè vivificos hoſce deportent hoſpites, præter tertium illud vaſorum genus, nervos, non incongruum fore firmiter nobis perſvaſum habemus, ſi in ipſis, tanquam primariâ clade affectis, proximam mali ſedem percontemur.

Duplici modo autem læduntur nervi, vel in origine, vel in inſertione. In origine, dùm ſerum ſive copioſum, ſive congelatum vel principium ſpinalis medullæ obviſcat aut obruit, vel ſpinæ dorſalis ſubtiles meatus comprimuntur, adeoque liber curſus ipſorum incolis denegatur. Juxta inſertionē afficiuntur itidem nervi variis modis, de quibus poſteà ſub cauſarum titulo uberior ſe dicendi manifeſtabit campus.

SUBJECTUM ADÆQUATUM ſunt muſculi, motu & ſenſu orbati, non tàm propriâ culpâ, quàm vitio inſertorum nervorum cladem ejusmodi paſſi. Perinde eſt, ſi dicamus, ſubjectum morbi eſſe muſculum, hujus quippe functio aboletur; ſubjectum verò cauſæ, nervum.

Minimè verò dubitamus nos extra oleas exſpatiaturos, ſi occaſione organorum ſenſus & motus, ipſius ſenſus ac motus, breviſſimis, prout quidem propoſiti ratio permiſerit, penitiorem perſcrutabimur cognitionem.

Et quidem de ſenſu primùm dicemus. Definitur hic à plerisque Phyſicis, animæ brutæ facultas, per quam animal objecta externa ſentiat. Enim verò, cùm definitio hæc multis referta ſit obſcuritatibus, quid nimirùm ſit anima illa bruta, an ſpiritus tantùm animales ſecundùm *Williſium & Barthol. de luc. animant. p. 355.?* An lux vitalis & formalis, quam hominem carnalem veterem Adamicum & legem carnis vocat *Helmont. de lith. c. 9. §. 35.*? An forma ideis ſuis inſtructa, ſecundum *Marcum Marci tr. de ideis operatr.*? An aliud quid eandem conſtituat? item, an diſtincta ſit in homine ab animâ immateriali? nec modum, quomodo objecta externa

animam

animam ad taliter vel taliter ſentiendum excitent, explicet, meritò in ulteriorem inquiſitionem rapimur. Arduum quidem negotium eſt, nec facilè conceſſum, tàm intimá naturæ perſcrutari arcana, adeò quidem, ut inquiſitionem ejusdem inter deſiderata ſua primaria poſuerit *Illuſtris Baco de Verulamio l. de augm. ſcient. p. 118.* Nihilominus tamen, quid de hâc re ſentiamus, breviter exponemus. Cùm verò de homine (utpote in quo omnes cæteræ facultates ſub conceptu immaterialis ſeu vulgò ſic dictæ rationalis animæ concluduntur) hîc res ſit, omnes de animâ brutâ ſimul mittimus ac excludimus controverſias.

Præſupponimus itaque adſenſum hominis (hic loci tactum) requiri

1. Hominem animatum; quemadmodum enim exſpirante animâ, ſentiendi ſimul emoritur facultas, ita quoque ad ſenſum primariò eandem requiri credimus.

2. Supponimus, animam per ſe eſſe impatibilem, nec niſi quoad boni & mali perceptionem à ſenſibus externis propriiſſimè affici, indigere itaque inſtrumentis debitis, quibus mediantibus actionis ſenſum perficiat. Horum titulo inſignimus ſpiritus animales per plexus nerveos undique in partes ſenſiles deductos, continuoque motu activos.

3. Partes iſtas ſenſiles ſeu organa eſſe principale membranas, adæquatum cutim.

4. Præſupponimus extraneum quid accedens, quo organum tactus feriatur, & quod, qualeque pòſt anima ſentiat, i. e. movens aliquod extrinſecum.

Præſuppoſitis itaque hiſce, ſenſum tactûs vel ſvavem vel triſtem à proportionato vel minus proportionato objecti impetu provenire autumamus. Sic ſi volæ manus delicata membrana digitis leviter fricetur, ſubtili iſtâ contrectatione amicabili pulſu moventur plexus nervei; Hic motus, utpotè nullum damnum, moderatè inſtitutus, naturæ inferens, per agitatos ſpiritus cum cerebro continuatâ ſerie communicatur, animæque ſub ſpecie boni (gaudet nimirùm hæc, quod

externi

externi objecti impetum perferre poteſt) proponitur. Hinc gaudium illud voluptuoſum ex titillatione pronaſcitur. Simili modo, ſi vel exceſſivè, quanquam leniter, moveantur nervoſi plexus membranarum, vel extrinſeca violentia continui affectet diſſolutionem, anxiè diſcuſſi turbatique ſpiritus, ſub ſpecie mali huncce motum animæ proponunt, quæ amicabilis corporei conjugii diſſolutionem abhorrens triſtem hanc cauſatur ſenſationem. Mercurius enim, Deorum iſte nuncius, uti Superûm deferendo placita mortales cœlo quaſi aſſociat; Ita ſpiritus animales, animæ vicarii, motus & animæ & corporis in ſe ſuſcipientes, ambo amicabili detinent connubio. Sic languente animâ, languet corpus, mœrente illâ, tabeſcit hoc, exſultante illâ, corpus floridâ purpurâ internam teſtatur lætitiam, reciprocâ viciſſitudine corporis paſſiones pari affectu perferente animâ. Patet proinde rei veritas, quod ſupra diximus, ex hoc, quod tùm demortuo homini, tùm membro irradiationis hujus ſpirituum animalium experti (ſive molliter, ſive duriter tractetur) nullus exoriatur dolor, nullum gaudium.

Altera animati hominis affectio motus eſt, non minus, quàm ſenſus, intricatis ſcatens ſcrupulis, ſcrutinio ejus ob vulgaritatem neglecto. Fuerunt tamen, qui mechanicæ ſtudioſi ſat evidenter & eleganter, hypotheticè quanquam & modum & cauſam motus explicuerunt, inter quos meritò principatum tenent *Carteſius & Williſius.* Horum principiis inſiſtentes & nos motus explicationem perſequemur. Cùm verò veterum ſententia de tractione nervorum jam dudum exploſa & nobis hîc loci diſpliceat, melioris cognitionis gratiâ ſequentia itidem ponamus ſuppoſita. Itaque ſupponimus

1. Motum hominis alium provenire ab ojecto externo, alium ab intrinſeco.

2. Uti ad ſenſum, ita & ad motum hominis requiri animam, gubernatorem veluti totius machinæ.

3. Continuatâ à cerebro ſerie in partes protendi nervos manareque in ipſis ſpiritus vigorantes.

4. Organa proxima eſſe muſculos, undique fibris motricibus ſuffultos.

Quare cùm, quæ per ſenſum tactûs judicat anima, (ſermo nobis hîc tantùm eſt de muſculis, qui tantùm diſtendendo vel contrahendo partes annexas, officium ſuum obeunt) judicet tanquam bonum complectendum & malum fugiendum, ipſe motus pro objectorum ratione inſtituitur. Sic v. g. pungatur quis aculeis, ipſum hoc extrinſecum objectum improportionaliter ferit plexus nervoſos membranarum, adeoque continui diſſolutionem affectat, quam provida natura avertere tentans, vicarios ad partem dolentem mittit ſpiritus, qui eandem muſculis contractis, externi objecti ſubducant violentiæ. Parili ratione beneficio muſculorum partes ad objecta amicabilia rapiuntur. Sic ab intrinſeco quoque objecto agitantur muſculi, quod vel in iis obſervare licet, quibus inſomnia turbulenta contingunt. Fiunt itaque varii motus, quando gubernante animâ muſculi ab influentibus ſpiritibus inflati, contrahuntur quaſi, annexumque muſculum ſecum rapiunt, neceſſariò ſequente parte, in quam inſerti ſunt. Iſta intumeſcentia muſculorum, uti à ſanguine rarefacto in iisdem procedere nequit; (obſtat enim motûs tam varii celerrima mutatio, quæ ab humore rarefacto provenire nullo modo poteſt) ita ſpiritus animales, tàm copiâ influentes, quàm inſitos jam influxu ſuo magis agitantes & quaſi accendentes, exploduntur quaſi hâcque ratione muſculos contrahendo partes movent, ſuoque officio ſatisfaciunt. Videri hanc in rem poſſunt *Carteſius l. de paſſ. Willis de morb. convulſivis*, it. illuſtris *Baco de Verulam. H. V. & M. p. m. 564.* qui Williſii hypotheſi aſſentiri videtur, dùm ſpiritum vitalem (ita enim & animalem nuncupat) accenſionem quandam habere, atque auram compoſitam eſſe ex flammâ & aëre ſtatuit; inprimis etiam *Steno Element. myolog. p. 34. ſeqq.*

Aſt cuncta hæc ceſſant in paralyſi, motus omnis abeſt, neque extendi, contrahi, tenſi in motu tonico manere vel proprio motu transferri in alium locum muſculi horumve

fibræ

fibræ motrices, & quæ regunt membra, poſſunt. Feriantur hæc motûs organa, muſculi flaccidi laxi ac velut elumbes ac enervati ſubſident, nec ad voluntatis arbitrium vel movent partes mobiles, vel moventur. Licet itaque ad cutim abeuntes nervi ſenſum aliquando, ſeu integrum, ſeu aliqualem præſtent, ad muſculos tamen diditi omninò vigore & ipſi orbati ſunt, & quem non habent, implantare machinæ ad movendum nequeunt, unde jam de cauſis dicendum quoque venit.

CAPUT III.

De

Cauſâ immediatâ & mediatis proximioribus.

CUm ſcire ſit rem per cauſas cognoſcere, meritò ad earundem explicationem jam nos accingimus. Statuimus proinde, quemadmodum in definitione quoque poſuimus, CAUSAM IMMEDIATAM paralyſeos eſſe influxum ſpirituum animalium prohibitum. Sicuti enim affectus noſter facultatis animalis ſymptoma dicitur, ſic quoque cauſam immediatam in ipſius facultatis animalis inſtrumentis & organis reſidere neceſſe eſt.

Quare non aſſentiri poſſumus eorundem opinioni, qui compreſſionem arteriarum, influxumque ſpirituum vitalium denegatum tanquam cauſam proximam & immediatam in apoplexiâ & paralyſi accuſant, cùm eædem partibus affectis æquè nectar ſuum communicent ac ſanis, quanquam non eâ dulcedine conſtans, ob cauſas poſteà dicendas. Non enim valet, pulſus in paralyticis eſt debilis, ergò à compreſſione arteriarum originem ducit, adſunt aliæ cauſæ, ob quas divinus iſte latex de ſuo dejicitur vigore motuque, & quaſi vappeſcit. Neque experimenta vulgò in hanc rem adducta aliquid ſeriò evincunt, licet non negemus, ex accidenti etiam ſpiritus vitales ad partis hanc integram actionem ſuo modo concurrere.

Helmontius tr. de lith. c. 9. p. 60. §. 82. & 62. ſtatuit paralyſin eſſe partium ſenſitivarum contracturam à terrore ſolo ortam, qui id proprietatis habet, ut poros confeſtim claudat, ſi ſubitaneus fuerit; Fieri quoque eandem, ſi alieno ſpiritu & devio partes irrorentur *l. ſpir. vit. §. 14.*

Eleganter hunc denegatum ſpirituum in canales ſuos influxum, ex miro veterum & recentiorum conſenſu, mechanico quaſi ſeu evidenti licet illuſtrare experimento. Ut enim, verbis *Helmontii*, ſpiritus motivi vitale lumen per nervos diſpenſatum, diradians, defert imperium voluntatis, ſive nutum ad muſculos, organum executivum motûs illius, quem anima ſibi arbitraliter propoſuit; Ita juxta *Bartholinum Anat. reform. c. de nerv. p. 454.* à denegatâ irradiatione luminis ſpirituum animalium in partes originem habet paralyſis. Quemadmodum enim fulgido ſolis jubare ab interveniente nebularum ſpiſſitudine intercepto cuncta marceſcunt: Ita privatæ lumine ſpirituum animalium partes & ſenſu & motu quaſi emoriuntur. Id ipſum omne jám dudum elegantiſſimè *Pergamenus l. 1. de ſympt. cauſ. c. 5.* tradidit, addito etiam alio ſimili, quod ad illud dubium facit, nervos non eſſe pervios, permeare hanc lucem corpus nervorum, ut per aquam vel aërem ſolis radii tranſeunt, quibus, ut in aëre nebula, fumus, nubes; ita in aquâ lutum & limus obſtare poſſint, ac quo minus eorum ſplendor per ea ſincerus procedat, impedimento ſint ac vetent.

Causæ mediatæ proximiores variæ ſunt, omnes tamen ita comparatæ, ut tranſitum ſpirituum animalium prohibeant, vel remorentur. Vel enim nervi ipſi peccant, tùm intemperie frigidâ tùm calidâ, unde ſpiritibus influxus denegatur ob organum improportionatum; Vel obſtructi aut compreſſi eosdem ad partes non transmittunt, vel diſciſſi eosdem planè excludunt.

Quod itaque intemperiem nervorum frigidam attinet, certum eſt, ſæpè à laxatis ob frigus externum nervis & coagulatis ſpiritibus animalibus paralyſin provenire, quemadmodum

dum quidam apud *Galenum* in brachiorum paralyſin incidit, qui madido pallio collum diutius texit, alius lapidi frigido corpore nudo inſidens crurum reſolutionem paſſus eſt. Frequenter hoc accidere ſolet illis, qui aquæ frigidæ diutius immorantur, ut etiam nonnunquam ſibi imaginentur, trahi ſe à ſpectro quodam vel nymphâ ad fundum, cùm tamen reſoluti pedes à nimio frigore corporis molem diutius ferre nequeant, id quod tamen alii ad ſpaſmum magis referunt. Calidam verò intemperiem condenſando nervos non minus quàm frigidam hocce malum inducere poſſe, veritati minimè repugnat. Cùm enim conſtet, omnes viventis corporis partes ſub caloris degere dominio, hic verò quâcunque de causâ de blando naturali ſtatu dejectus, in exitiale erumpat incendium & ceu tyrannus ſubjectas cum ſpiritibus depaſcatur partes, haut credibile, ſolos nervos hujus ferociæ excutere jugum, unde febres nonnunquam ſecuta viſa fuit paralyſis. Quanquam negandum omninò non ſit, plerumque paralyſin intemperiem frigidam, vel per ſe, vel per decidentiam quaſi ex præviâ calidâ agnoſcere matrem, idque magis mediatè, quatenus ad tranſitum impediendum concurrit.

Communiſſima enim omnium cauſa ſunt vitia meatuum illa θλίψις, ἔμφραξις, στενοχωρία, vel *compreſſio*, *obſtructio*, *conſtipatio*. Fit autem talis obſtructio ſive compreſſio vel ab humoribus, vel vaporibus. Mittimus hîc veterum diviſionem, quâ in quatuor genera humores dividebant. Cum enim particulariter ſinguli ad caput non ferantur, ſed ſanguini commixti, ſuperfluum ducimus, in iisdem peculiarem paralyſeos quærere cauſam. Stante itaque circulatione ſangvinis nihil aliud rotatur in canalibus iſtis, quàm κατ' ἐξοχὴν ſic dictus ſanguis, ac fibras ejusdem perreptans ac diluens ſerum. Hæc prout vel *quantitate* vel *qualitate* vel *motu* peccant, paralyſeos cauſam conſtituunt. Et quidem ſanguis hancce inducit cladẽ, dùm apertis venarum orificiis vel ab eroſione vel à caſu ab alto, vel propriâ ναυσιώσει vel ruptione extravaſatur, adeoque grumeſcens in vaſa recipi nequit, hâcque ratione poris cere-

bri & nervorum illabitur &viam ſpiritibus animalibus præcludit, quemadmodum *Excellentiſſimus Dn. D. Præſes, Præceptor atq; Patronus meus nunquam ſatis colendus*, caſum alicujus mecum communicavit, qui de nuce lapſus atque in caput illiſus in univerſalem incidit paralyſin, ubi concuſſione iſtâ ſanguinem extravaſatum fuiſſe nemo negabit. Vid. quoque *Borell. cent. 2. obſ. 34. p. 135.*

Plerumque tamen ſeroſa colluvies debile cerebrum inundans, poroſque ſpinalis medullæ obſidens vel in nervorum origine coagulata paralyſin cauſatur, inprimis ut cum *Excell. Dn. D. Præſide* loquamur, ſi lympha vappeſcens ſeu humores acidi coagulantes nervis ſe inſinuent. Præſtant enim inprimis obſtructionem hanc humores frigidi, acidi, coagulantes, ſales, qui ſeſe inſinuant in poros nervorum, eoſque ac ipſorum incolas de tono ſuo dejiciunt. Licet verò ſint, qui nervos minimè obſtructos, ſed compreſſos ſolùm ſtatuant; attamen cùm laxari poſſint, cerebrique & ſpinalis medullæ ſubſtantia poroſa, ſemperque madida conſpiciatur, abſonum haut eſt, ſerum, præſertim mole grave, qualitate verò infeſtum & peregrinum redditum, in ſubtiles eorum thorulos ſeſe inſinuare, ibique ſtagnando lenteſcere, obſtructionemque inducere. Interim comprimi nervos ab incumbentium humorum pondere minimè improbamus, de quo poſteà dicemus.

River. in prax. l. 1. de paralyſ. p. 106. febribus tertianis nothis paralyſin nonnunquam ſupervenire, adeoq; à bile quoq; eandem produci ſcribit. At enim verò, cùm neque bilis, neq; melancholia ſeorſim ad caput, uti dictum, ferantur, ſerum verò omnium humorum tincturam imbibat, ſub unico ſeri titulo humorem peccantem intellexiſſe ſufficiat. Idem enim dixero, ſi melancholiam nuncupavero ſerum ſale acido impræ-gnatum, vel bilem ſerum tincturâ bilioſâ gravidum.

Vapores craſſi, nebuloſi, quemadmodum vertiginem cauſando apoplexiæ prodromi ſunt, ita & paralyſin inducere poſſe haut erroneum videtur. Declarant hoc eleganter Chimici

mici, dùm mercuriales vapores in nervorum principio, nervisque ipſis fixatos accuſant, quod damno ſuo metallarii, aurifabri & qui ſpecula conficiunt, experiuntur. Sic & proſtant exempla, qui capite à narcoticis vini vaporibus repleto in paralyſin aliquot dierum inciderunt. De noxiis hiſce vaporibus metallicis inter alios videri poteſt *Stockhuſius tr. de lithargyr. fumo noxio morbifico, it. Langius in ep. l. 1. ep. 43. p. 189. & ſeqq.*

In paralyſi ſcorbuticâ abundante ſeroſâ colluvie ſalinæ ♀ eæ ſcoriæ in culpâ quoque ſunt.

Fit etiam non rarò Paralyſis à compreſſione nervorum. Dùm enim luxantur partes, contorquentur cum iisdem ſimul nervi, ſpiritibusque animalibus influxus denegatur. Sic paralyſin à gibbere, contra ac *Sennertus* ſenſit, annotavit *Excell. Dn. D. Præſes ann. II. Eph. Germ. obſ. 230.* & *Hildan. cent. 5. obſ. 7.* Parili ratione procedit paralyſis ex tumore oriunda. Sic ſerum intra ſpinalem medullam & vertebras ſubſidens mole comprimendo cauſatur abolitionem motus & ſenſus quarundam partium. *Vid. Sennert. Inſt. l. 2. p. 3. ſect. 2. c. 5. p. 434.*

Denique facile eſt æſtimare, quâ ratione præciſi nervi tertium cauſarum paralyſeos conſtituant genus. Etenim cùm ſpirituum influxus continuus à continuitate vaſorum, per quæ feruntur, dependeat, oppidò liquet, continuitate hâc ſolutâ ceſſare contentorum influxum. Sic præciſo brachii nervo, qui ab illo actuatur, digitus riget. Sic præciſis digitorum nervis non ſemel vidimus hinc ad motus genera exercenda ineptos digitos, ſive contracti maneant, quod pro lubitu ægri diſpenſare fas eſt chirurgo, ſive rigidi & contractioni inepti. Ex quibus colligere liceat, tùm à privativâ cauſâ oriri paralyſin, ſi quidem præcludatur viâ & tranſitus ſatis alioqui vegetis ſpiritibus, tùm à poſitivâ narcoticâ, cadaveroſâ, & mortuâ quaſi materiâ & qualitate, lucidos illos, vegetos & agiliſſimos motus rectores peſſundantes, utrobique poris canalium ſubſidentibus & occluſis.

Caput IV.

De *Cauſis mediatis remotioribus ſupernaturalibus & naturalibus.*

EX cauſis mediatis remotioribus primò ſeſe ſiſtit SUPERNATURALIS. Dæmon enim milleartifex imperſcrutabili nobis ratione permittente DEO in corpora infinitis modis agere poteſt. Hinc venefici ad petitum invidi hominis innoxio vel oculum excutiunt, vel paralyticum utplurimùm efficiunt, vel quovis modo lædunt ſive ad tempus, ſive ad dies vitæ. Hinc ablatâ re quâdam communiſſimæ proferuntur minæ, fore, ut autor furti manuum pedumque contracturâ & ineptitudine id luat, krum und lahm machen vulgò dicunt.

Inter NATURALES eminet TEMPERAMENTUM frigidum & humidum, aptiſſimum ad excrementitium ſerum fovendum, nec minus melancholicum; ubi acido-ſalinæ particulæ vitio viſcerum in corpore ſtabulantes facilè ſerum ad cauſandam paralyſin & coagulandos ſpiritus diſponere valent.

ÆTAS JUVENILIS minus quidem hocce affligitur affectu, utpote in quâ calor vegetus adhuc eſt, evenit tamen nonnunquam, ut diætæ errore accumulata ſaburra ad nervorum rapiatur progeniem, noſtrumque producat affectum. Huic tamen calamitati frequentius ſubjecti degunt ſenes, quorum temperamento frigido, ſpiritibus ſenſim à vigore & motu ſuo deſciſcentibus, competens magis eſt malum.

SEXUS MULIEBRIS, licet laxioris ſit temperamenti & maximè ad frigidos affectus diſpoſitus, quoniam tamen utplurimùm genio non ita indulget ac virilis, poſito ordinario tributo lunari, quàm plurimis excipitur calamitatibus. Mulieres tamen *l.c.* §. 63. notat *Helmontius*, ut timidi plerumq; ſunt animi, per terrorem frequenter corruere in paralyſin absque apoplexiâ.

CA-

CAPUT V.

De Cauſis non naturalibus & præternaturalibus.

AMplum dominium eſt, quod exercent in corpus ſex res non naturales, adeò quidem, ut ab ipſis ferè tota diſpenſari videatur ſanitas. Inter has primum locum ſibi vendicat AER. Docente enim *Hippocr. ſect. 5. aph. 1.* mutationes temporum potiſſimùm pariunt morbos & in ipſis temporibus magnæ mutationes frigoris ac caloris. Aër inprimis pluvioſus ac frigidus, quemadmodum in genere corporis poros conſtringendo, fuliginibus interceptis, nec expulſis magnas affert clades, ita præprimis nervoſum genus inimico invadit impetu. Unde *Helmontius l. c. §. 61.* non immeritò ambientis aëris frigus narcoticum vocat; & frigida univerſali quaſi oraculo nervis inimica ſunt. Commovet ac fundit humores, congelarique aptos reddit aër frigidior.

Præprimis Auſtrô flante, teſte *Coo ſect. 3. aph. 5.* maximè debilitatur caput. Luna communiter ſtatuitur humorum directrix; Hæc in plenilunio conſtituta, vix dici poteſt, quàm diſponat ad Apoplexiam & paralyſin, quibus aliàs debile eſt caput.

ASTRORUM INFLUXUM inter cauſas tales remotas non ſine causâ referimus; obſervatum ſiquidem & ab aliis, & *ab Excell. Dn. D. Præſide* eſt ☍em ☽æ & ☿ii, præſertim in ♈, & accedentibus infauſtis ♄ni radiis, ut taceamus alios conſimiles ſiniſtros aſpectus, paralyſin dediſſe.

CIBUS & POTUS huc faciunt, dùm vel immodicè, vel pravâ qualitate infecti, vel inordinariè ingeſti ſunt, hinc concoqui neſcii, crudi in corpore remanent. Sic fumo indurati & ſaliti cibi, piſces torrefacti, uno verbo, mali ſucci, quique ventriculo negotium faceſſunt, potus feculentus, minus lupulo conditus, aquæ nitroſæ, fomitem paralyſi ſub-

miniſtrant. Vina generoſiora, Hungarica, Italica, Hiſpanica, immoderatius hauſta, ob ſubtilem, quem ſecum habent, Tartarum, acoremque, oppidò nervis bellum indicunt, quod tremuli Bacchi heroum articuli abundè teſtantur.

Maximè verò omnium ad cacochymiam diſponit inordinata ciborum ingeſtio. Dùm enim cibo priori nondùm concocto nova ingeritur moles, & in noctem protrahuntur pocula, chylificationem turbari, hincque crudum generari ſanguinem omninò neceſſum eſt.

Pertinent huc narcotica & ſoporifera incautius uſurpata, quippe illa quoque non tam ſpiritus mortificant & fugant, ut quidam volunt, quàm obruunt & pervertunt ac debilitant, unde & ipſe 🜈i huc facit omninò.

Motus corporis tempeſtivè inſtitutus vigorat ſanguinem, fuligines expellendo purgat corpus, craſſos ac lentos humores diſcutit. Contra ea quies torpida flaccidum reddit corpus, excrementa cumulat, caput inprimis torpidum facit, ad affectus frigidos ſolenniter diſponit. Sicuti enim nî moveantur aquæ corrumpuntur, ita eodem modo vappeſcit & lenteſcit ſanguis ſerumque, pòſt ad obſtructiones efficiendas ſat idoneum.

Immodicæ viciſſim exercitationes delaſſant artus & exhauriunt ſpiritus, maximè verò ſi frigida deſuper hauriatur, coagulari ſanguinem & varia inde produci mala, nec minus ad noſtrum corpus diſponi in confeſſo eſt.

Pari ratione malè ſibi conſulunt, quibus Morphei ſuavia phantasmata nimium placent. Hoc modo cerebrum humidius redditum non exiguam ſpem ſubſecuturæ diſpoſitionis ad apoplexiam & paralyſin ſomnolentis facit. Quin & è contrario nimiæ vigiliæ ſpiritus abſumendo, cerebrum & nervos debilitando, non exiguum itidem huic affectui afferunt pondus.

Animi pathemata, quantum totum alterent corpus, adque morbos diſponant, comes humorum motus ſatis ſuperque teſtatur. Maximè autem omnium mœrore ebrii, triſti-

triſtibusque animi paſſionibus emaciati enſem proprio adaptant jugulo, occaſionalemque affectui noſtro præbent cauſam, abſumendo ſpiritus, calorem diſſipando atque ſanguinem in vappam reducendo, inde ex mœrore & curâ quosdam fieri paralyticos notat *Trallian l. 1. c. 16.* Nec ira excludenda, cùm, licet furor brevis ſit, & cauſæ morbi contraria videatur, tremere inde artus, genua labi, & ſpiritus conſequenter mirum quantum debilitari videamus. Omnium præcipuus accuſandus eſt terror & pavor ſubitaneus, quo oborto de ſtatione ſuâ fugere ſpiritus & membra quaſi ſine ſenſu & motu relinqui toto die cernimus.

Excreta & retenta debito modo ſibi invicem non reſpondentia varias & ad hoc malum in corpore cient turbas. Alvus adſtricta tetra ſpirando effluvia caput replet, coctionem impedit, cruditates inducit. Eâdem ratione inhibiti ſudores, urina & evacuationes conſvetæ aliæ, ſeroſo diluvio regiam animi inundando ſedem, multum hîc nocumenti afferunt.

Venus intermiſſa, ſicuti corpus emollit ac flaccidum reddit, ſic immoderatè culta ſpiritus depopulatur, calidumq; innatum depaſcendo frigidum facit & elumbe.

Affectus quibus ſupervenire ſolet Paralyſis, ſunt Apoplexia, Epilepſia, materiâ in ignobiliorem partem demandatâ, item febres tertianæ ſpuriæ, morbi capitis frigidi, chronici, colica, ſcorbutus, affectus hyſterici, vel cumulatâ materiâ vitioſâ in maſsâ ſanguineâ, vel ex utero, inteſtinis, meſenterio in vaſa redundante, & hinc mediantibus arteriis in muſculos inprimis manuum præcipitatâ, unde contractio horum & actio impeditur. Reverà tamen non tàm propriè dicta illa colica ſæpenumerò eſt, quàm dolor meſenterii ſcorbuticus, de quo legi meretur *Dmwitius* & alii.

Novimus Hungarum poſt palpitationem cordis paralyticum factum, ab *Excell. Dn. D. Præſide* curatum. *Helmontius* muſculis novas fibras ſubortas paralyſin attuliſſe, iisque ſublatis hanc ſublatam ſcribit *l. retenta p. 381.* Hæmorrhagiam

narium ſecutam paralyſin memorat *Braſſavol. 7. aphor. comment. 9.*

CAPUT VI.

De Differentiis.

DIfferentias paralyſeos quod attinet, deſumuntur eædem vel à *genere* vel à *ſubjecto*, vel à *causâ* tùm *internâ* tum *externâ.*

Ratione GENERIS, vel in totum motus & ſenſus aboletur, vel in tantum; vel aboletur motus ſalvo ſenſu.

Ratione SUBJECTI alia eſt *univerſalis*, in quâ vel *totum corpus* excepto capite occupatur, vel *medietas* ſive *alterutrum latus*, qualem univerſalem paralyſin annotavit *Excell. D. D. Præſes ann. II. Ephem. Germ. obſ. 231.*

Alia eſt particularis, cùm certa quædam pars reſoluta eſt. Sic datur Paralyſis linguæ, brachii, pedum, ſphincteris ani, palpebrarum apud *Timæum*, oculi &c.

Ratione CAUSÆ INTERNÆ,

Alia fit à *ſpirituum reſolutione*, alia ab *intemperie nervorum*, propter humores ſeroſos ac frigidos tonum ipſorum laxantes, quemadmodum paralyſin linguæ à veſiculâ in capite ſero repletâ, & in nervos linguæ continuò ſtillante obſervavit *River. obſ. communic. 7. p. 692.*

Alia à *nervorum anguſtiâ*, quæ complectitur ſub ſe compreſſionem & obſtructionem. *Vid. c. 3.*

Alia à ſpiritibus, à *narcoticis & ☿alibus* exhalationibus quaſi congelatis & fixatis.

Alia à *dolore tremulo meſenterii*; vid. *Eph. Germ. obſ. 59. ann. I.*

Ratione CAUSÆ EXTERNÆ; alia fit à frigore externo; alia ab unitate ſolutâ; alia à luxatione; alia à fracturis cranii cœcis. Quin adeò tot ſunt hujus rei ferè differentiæ, quot cauſæ.

CAPUT VII.

De
Diagnoſi & Prognoſi.

PRæcone non opus habet, quod ſe ipſum manifeſtat, nec paralyſis in actu conſtituta ſignorum plurium recenſione indiget.

IMMINENTEM paralyſin præſagiunt, difficultas movendi, ſtupor crebrior membri, vertigo, nonnunquam auditûs difficultas præcedit. Sæpè tamen vel inadvertentibus ingruit, prout cauſa producens ſe habet.

PRÆSENTEM eſſe paralyſin RATIONE GENERIS monſtrant

1. *Eſſentialiter inhærentia* duo, ἀκινησία, motus impotentia, & ἀναισθησία, ſenſus abolitio, licet illius principaliter, hujus ſecundariò magis, ſiquidem propriè loquendo aliud eſt ſtupor, aliud paralyſis. Hinc compedibus quaſi vinctos paralyticos, immobiles quoad partem affectam jacere oportet, unde nec ad dolores (ob ſenſum emortuum) ingemiſcere ſolent, nec ad voluptates mala ad riſum componere poſſunt.

2. In *eſſentialiter conſequentibus* notabilis eſt ψυχρότης, membri frigiditas, gravitas, ſiquidem quaſi ſeipſo gravius fit, flacciditas & atrophia. Non rarò tamen & tumor in paralyticis obſervatur, utrobique ſpiritibus & ſanguine à munere & circulo ſuo deſciſcente. Pulſus tardus ac debilis ſpirituum animalium abſentiam arguit, vigoremque ſanguinis dejectum. Hinc muſculis reſolutis allatum ſanguinem agitare neſciis idem reſtagnat, luceque vitali deſtitutus ſpirituaſcentiam ſuam amittit vappeſcitque. Non rarò tamen in ſenibus hemiplecticis pulſus magnus & tardus obſervatus eſt ab *Excell. D.D. Præſide*, ut inde fallax ſignum evadat medico, niſi cautus ſit. Urina tenuis utplurimùm & aquoſior viſitur. Alvus quandoque injuſſa prodit, ſi ſphincter ani reſolutus fuerit. Reliquas particulares paralyſes actio determinata-

 rum

rum partium læſa innuit, linguæ, labiorum, palpebrarum &c.

Ratione subjecti ſigna ut eruantur, neceſſarium eſt, de quo generalis regula illa eſſe poteſt ; In quacunque paralyſi reſpiciendum ad ortum nervorum & muſculorum. Hinc ſi paralyſis ſit in capite, vitium hæret in cerebro, ſi in artubus, in ſpinali medullâ &c. Hinc noſcendum omninò ex anatomicis eſt, quomodo & quinam nervi ad partes diſſeminentur, ne contingat illud, quod apud *Galenum* quibusdam accidiſſe legimus *l. 1. de loc. aff. c. 5.* ut manui paralyticæ ipſi applicentur topica nervina, quæ ſpinæ debebantur. Hinc altera regula priori conſimilis addi poteſt; Quicunque nervus ſenſum vel motum parti largitur, illum ſenſu vel motu ablato affici neceſſum eſt.

Causarum ſigna circumſtantiæ aliæ prægreſſæ vel comitata patefaciunt; ſive præceſſerint morbi alii, apoplexia, epilepſia &c. ſeu errores diætæ & alia accidentia.

Prognostico muniturus ſe Medicus, locum primariò affectum & cauſam conſiderare neceſſe habet. Itaque 1. quoad salutis & mortis prædictionem ; perfecta & univerſalis gravior & curatu difficilior imperfectâ & particulari, v. g. linguæ, digitorum, crurum &c. Minimè lethalis eſt, ſi per ſe oritur, ſed licet difficilis curatu, non impoſſibilis tamen eſt. Si bonum hujus ſignum eſt, ſi atrophia deſit, ſi ſenſus redeat, ſi morbus, (quod monet *Hippocates*) ætati competat, ſi membrum caleat, ſi motu ablato ſenſus tùm interni, tùm externi reſpectivè vegeti & ſalvi ſint, ſi tremor vel dolor ſubſequatur, quæ ut optima redituri ſenſus & roboris indicia in praxi ſuâ aliquoties obſervavit *Excell. D. D. Præſes*; ſi oculus reſoluti lateris non ſit imminutus, ſi æger viribus conſtet, ſi caput non nimis debile, ſi febricula ſuccedat.

Pejus verò ſe res habet, ſi ſubſequatur Apoplexiam, recidivam enim utplurimùm patitur æger, ſi oculus & pars affecta atrophiâ corripiantur, ſi frigeat pars reſoluta, ſi feces injuſſæ exeant, ſi ſeni alterum pedem in cymbâ Charontis jam habenti accidat, ſi mens ſtupidior ægrum conſtanter maneat. At impoſſibilis planè eſt curatio, ſi nervus per transverſum dis-

diſſectus ſit. Quin & ſi ex validâ & ſubitâ vertebrarum dorſalium, præcipuè cervici propiorum luxatione vel vulnere oritur, utplurimùm & tantùm non ſemper lethalis eſt.

Graviorem ſtatum reddunt complicati affectus alii, epilepſia, convulſio, quam reciprocare aliquando cum paralyſi rectè adnotat *B. Mœb. Epit. Inſtit. p. 236.*

2. Ratione LONGITUDINIS & BREVITATIS; Paralyſis chronicus morbus eſt, nec citò terminatur, ſed per plures menſes vel annos, inprimis quæ apoplexiæ ſuccedit, durat. Scorbutica & ex colicâ vel meſenterii dolore oriunda pareſis faciliorem & citiorem reſpectivè ſuſcipit curationem.

3. Quoad EVENTUS MODUM, terminatur ad *ſalutem* λύσει ſeu lentâ ſolutione, hinc ſenſim ac ſenſim in alveos ſuos redeuntibus ſpiritibus, prævio ſenſu, tremore ac motu articulorum minorum, hinc denique totius membri, primò tremiſcunt membra, uſque dùm perfectè iterum moveri poſſint. Nonnunquam critica diarrhœa, vel ſuperveniens febris eandem ſolvit.

Ad *mortem* vel ſuperveniente apoplexiâ, vel emorientibus partibus, fatiſcente ſimul facultate vitali & reſolutione virium, vel maraſmo, ſudore colliquativo conſequente.

CAPUT IIX.

De Curatione quoad præſidia univerſalia.

CONſideratâ itaque morbi naturâ, ad finem conſiderationis noſtræ jam properamus, medendi methodum ſcilicet, utpote propter quam cuncta dicta ſunt, quæ dicta ſunt. Abſolvitur autem illa indicationibus conſvetis, ut juxta CURATORIAM morbus, obſtructio pororum in nervis, tollatur, & conſequenter impeditus ſpirituum animalium influxus ac motus reſtauretur; dein, ut, quæ indicatio PRÆSERVATORIA eſt, cauſa morbifica tollatur; denique quæ VITALIS, ut partes læſæ roborentur.

Reſpe-

Reſpectu itaque habito ad cauſam, unde proceſſerit paralyſis, remedia deſumenda ex triplici fonte, *Chirurgico, Pharmaceutico & Diætetico.*

Inter remedia Heroica, quæ Chirurgia nobis ſubminiſtrat, primum locum ſibi vendicat VENÆ SECTIO, magni aliàs in praxi uſûs. Hæc an conveniat in noſtrâ paralyſi, meritò diſquiritur.

Evitaturi omnem prolixitatem, ſtatuimus, plerumque V. S. in paralyſi locum minimè habere. Cùm enim nullum indicans V. S. utplurimùm in eâdem adſit, plethora videlicet, aut motus vel vitioſa qualitas ſanguinis, meritò eandem exulare jubemus. Si enim corpora paralyticorum ſunt languida, frigida, vires proſtratæ, ſpiritus vel diſſipati, vel fixati, quid aliud profundendo vitæ balſamum efficies, quàm quod jam tùm labile corpus ulterius enervabis.

Locum tamen habet, ubi plethora adeſt, idque per accidens, quatenus impedimentum curationis tollit; ſic & in paralyſi à caſu ab alto vel percuſſione, pro revulſione commodè & maturè inſtituitur. Verbo, convenit magis V. S. in paralyſi particulari, ſicubi reliquum corpus copiâ ſanguinis gravatum ſit, vel hæmorrhoides, menſes, aut aliæ evacuationes ſuppreſſæ anſam malo dederint, quàm in univerſali. Sic in impotentiâ loquendi ob paralyſin, ſectionem ſublingualium profuiſſe novimus. Sin eadem indicetur aliàs quoque, non tamen in affecto ſive paralytico membro, ſed in ſano potius inſtituenda eſt.

CUCURBITULÆ SCARIFICATÆ Venæſectionis vicariæ minus conveniunt. Hæ enim attrahendo quidem calorem cum ſanguine, ſimul tamen etiam diſſipando & educendo cruciant ſaltim & debilitant ægrum. Locum tamen habent SICCÆ non SCARIFICATÆ, utpote quæ capitibus muſculorum appoſitæ calorem & ſanguinem ad partes reſolutas attrahunt, hâcque ratione eaſdem rurſus vigorant. Cavendum tamen, ne juſto diutius detineantur, ne quod attractum, quoque evaporet.

Quare ſemotis iisdem, partes ℴℴ *Coſtino* vel alio inungendæ, vel *emplaſtro ex reſinâ pini & pice* fovendæ, quod *B. Rolfinc.* commendat *tr. de partic. affect. cap. c. de paralyſi.*

FRICTIONES apprimè conducunt, ut ſpiritus & calor cum ſanguine ad partem magis cieatur, atrophia avertatur, & vividus parti reſtituatur tonus. Adhiberi poſſunt & per ſe, & ante URTICATIONES.

Hæ quippe eximium paralyticis membris, ubi id quidem licet, conſtituunt remedium, inprimis ubi ſenſus ſimul deficit. Percutiuntur partes affectæ, non ſanæ, urticis recentibus minoribus ſemel de die, vel alternis diebus, donec rubor appareat. Ita enim per dolorem & calorem ab infixis ſpiculis nutrimentum attrahitur, & vitioſi humores evocantur. Neque obſtat *Verulamii* metus, cui ſuſpecta eſt urticatio, ne propter venenatam nonnullam urticæ qualitatem ſerpigines uſu frequenti & mala cutis inducat; *Hiſt. V. & M. p. 548.* illa quippe experientiâ teſte in urticâ nulla eſt.

CAUTERIA non conveniunt in omni paralyſi, ſed quæ à ſero in capite oritur, & quæ à ſpinali medullâ provenit, aſt tentatis prius aliis.

SETACEA & VESICATORIA in ſeroſâ colluvie non minimum adferunt commodi, dum eandem evacuando ac revellendo & curant & præſervant.

Sin à compreſſione vel contorſione nervorum oriatur paralyſis, partes in locum priſtinum quantocyus reponendæ, & adeò obſtaculum ſpirituum removendum.

FONS PHARMACEVTICUS depromit remedia cuivis indicationi appropriata, idque ſub geminâ potiſſimùm claſſe EVACUANTIUM & ALTERANTIUM, univerſalium & particularium. Hinc quæ cauſam morbi exturbant, primò ſeſe offerunt EVACUANTIA, ut ſeu ſerum vitioſum, per ſe peccans, ſeu in coagulum abiens, ſeu acore inquinatum, ſeu ſcoriis bilioſis tartareis, probè educatur. Cautè autem hîc procedendum & vires ſemper probè reſpiciendæ, ne nimium commovendo humores, malum in pejus præcipitemus; Si-

D cuti

cuti minus conveniunt ſphinctere ani reſoluto, injuſſis egredientibus fecibus alvinis. Ex uſu eſt purgatio magis & in principio, præcipuè ſi infimi ventris fomes accedat, & cacochymia id indicet, ita enim depleto toto in nervos quoque ſuus redundabit uſus. Neque verò hic tàm δραστικὰ conducunt, licet ſenſus non æquè ſtimulum percipiat, quàm utplurimùm lenia purgantia & quæ per epicraſin evacuant, fortioribus præferenda; quo ſcopo conſultum eſt eadem cum nervinis alterantibus ſimul maritare.

Ex LENIENTIUM numero ſeligenda *aloëtica*, & quæ ſaburram pituitoſam ac tartaream ſtagnantium humorum reſpiciunt alia, ſiquidem & torpida natura ſtimulo ferè eget, & hoc pacto ſtercoreâ mole evacuatâ ad reliqua ſtruitur facilior in primis viis via.

℞. ▽ *chamædr. beton. acac.* ã. ℥j.
electuar. caryocoſtin. correct. Rolfinc. ʒij.
eſſent. rhab. ℈j. *ſir. roſ. ſolut. de cich. c. rhab.* ã. ʒij.
M. F. H. D. in fictili S. Lindtranck.

℞. MP. ♀ *car. Schröd.* ℈j. *aloët. Excell. Dn. D. Præſ.* ℈ß.
reſin. ſcamm. g. v. *extract. caſtor. chamædr.* ã. g. vj.
M. c. *elixir. propr.* q. ſ. F. l. a. pilulæ S. Lindpillen.

Notabile eſt *Caſſiam ſolutivam* communiter Paralyticis ab autoribus prohiberi, præſertim Italis, quod ipſis quaſi venenum ſit, idque forſan ex eo, quod & flatulenta eſt, adeoq; turbas movet magis, quàm promovet, & fibras nerveas magis laxat, ipſasque magis debilitat.

PRÆPARANTIA ad humores quà viſcidos inciden dos & reſolvendos, quà acidos & fixos abſorbendos & temperandos, ex ipſis alterantibus nervinis depromenda apprimè faciunt, quorum pauca ſaltim libabimus exempla.

℞. △ *epilept. Lang. chamædr. fl. paral. chamæp.* ã. ℥ij.
eſſent. caſtor. pæon. ã. ʒj. ~ ⊖ ✳ *ci aniſat.* ℈ij.
ſirup. pæon. q. ſ. M. F. l. a. Potio.

℞. △.

℞. △ *cinam.* ſ. v. ; *ceraſ. nigr. ſalv.* ā. ℥ij.
extr. chamæp. chamædr. caſtor. ā. ʒß.
℞*æ* *conll.*, ~ ⊕*li* *cephal.* ā. ʒj.
ſirup. ſtœch. Amb. q. ſ. ad g. ſ. M. D. in fict.
S. Digeſtiv-Tränklein.

℞. *mixtur. ſimpl.* ʒj. *eſſent. lignor. compoſ.* ʒß.
D. in Vitro S. Digeſtiv-Eſſentz.

Purgantia in paralyſi quidem neceſſaria hinc & ipſa ſunt, ad cauſam antecedentem & foventem materialem removendam, non tamen ſine diſcrimine propinanda. Si enim involuntariè elabantur ſcybala, ut jam diximus, iis minus locus eſt; Sin adſtrictior ob minorem ſtimuli ſenſum alvus, mitiora planè nihil præſtant. Hinc conſultius eſſe ducimus, priori quidem caſu intermittere eadem potius, poſteriori verò mediâ viâ incedere, nec nimis fortibus naturam peſſundare.

℞. *gialap. reſin. nigr.* ℈j. *ſcammon. corr.* g̃. iv.
cryſtall. ♀*ri* g̃. iix. *cinnab. nat.* g̃. iij. ☍ *anis.* gutt. j.
M. D. in Chartâ. S. Laxirpülverlein.

℞. *pulv. laxat. veget.* ℈j. *cremor.* ♀*ri* g̃. vj.
fecul. pœon. g̃. ix. M. D. in Chart. S.
Purgierpülverl. auff einmahl.

℞. M℞. *cathol. Excell. Dn. D. Præſ.* ℈j. *extr. chamadr.* g̃. v.
☍ *ſalv.* gutt. j. M. F. l. a. pil. xiij.
D. in pyxide S. Laxirpillen/
quarum pars veſperi ſub lecti ingreſſum ſumi poteſt, reliqua pro nocturnâ operatione majori vel minori mane altero.

Pilulis verò commodè id negotii committere poſſumus, cùm longiori in ventriculo morâ longius etiam evibrent vires. Hinc & inprimis heic locum habent infuſa, utpote quæ ſenſim & ſenſim alterando ac purgando mirum quantum conducunt.

℞. *rad. pœon. valerian. doron. caryophyllat.* ā. ʒij.

herb. chamædr. chamæp. roriſmar. ſalv. ā. mß.
fl. paralyſ. ſtœch. Arab. ſummitat. fumar. ā. pij.
hermodactyl. mechoacann. alb. ā. ʒj.
rhabarb. Alex. ſenn. Alex. ſ. ſ. ā. ʒij.
galang. cinamom. ſpic. Indic. ā. ʒß.
Conciſ. contus. g. m. S. Species zum Wein.

Nec laus deneganda *Clyſteribus*, quibus alias in affectibus frigidis v. g. Apoplexiâ &c. non parum tribuendum.

℞. *herb. 5. emoll. ſalv. betonic.* ā. mß.
rad. lil. alb. alth. pœon. ā. ℥ß.
fl. acac. melilot. chamomill. ſtœchad. Arab. ā. piij.
ſenn. ſ. ſ. ℥ß. *mechoacann. agar. in pet. ligat.* ā. ʒj.
ſem. fœni gr. ʒij. *bacc. laur. ſem. aniſ.* ā. ℈ij.
caſtor. ℈j. Coque in ſ. q. △ *fontan.* Colaturæ ℔j. adde *elect. bened. laxat.* ʒvj. *melanthoſat.* ℴℴ *caſtor. rut.* ā. ℥ß.
⊖ *gemm.* ʒj. *vitell. ovor.* n. j. M. F. l. a. Clyſter.

Vomitoria, ſi ventriculus pituitoſis ac viſcidis obvolutus ſit ſordibus, non excludenda, ex *rad. aſar.* ⊖ ⊕*l.* &, qui palmam facilè omnibus præripit, ♀ *o emetico* ad ductum *Excell. Dn. Ludovici & Dn. D. Præſidis* fabrefacto.

Inter hæc generalia præſidia verò vix alia intimius affectui debentur, quàm diaphoretica ſeu torporem humorum & ſpirituum excutere, ſeu volatilitatem iisdem reſtituere, ſeu ſerum vappeſcens corrigere ſit animus. Idque præcipuè exſequuntur volatilia urinoſa, ſeu ſalina volatilia liquida, ſolida & fixata.

℞. *bezoard. ♂ial. cran. human. philoſ. præp.* ā. ℈j.
⊖ *C. C. vol. fixat.* g. vj. M. D. in Chart. S. Schwitz-pulver.

℞. *pulv. bezoard. Excell. Dn. D. Præſ.* ℈j. ℥ *nat. Ungar.* ⊙ *lar.* g. vj.
⊖ *ebor. vol.* g. j. M. S. ut ſuprà.

℞. *mixtur. ſimpl. volat. correct. Excell. Dn. D. Præſ.* ʒij.
D. in vitr. S. Schwitz-Mixtur.

℞. R*æ. corall. c.* ⁓ *C. C.* ʒj. *eſſent.* ♁ii ♀ *ſat.* ʒß. M.

℞. △

℞. △ *card. ben. chamædr. chamæp.* ã ℥j.
eſſent. helen. ℈j. *mixtur. ſimpl. Andernac.* ℈ij.
ſir. de ſcord. ʒiij. M. F. Hauſtus. D. in Fictili.
S. Schwitz-Tranck.

℞. R*æ bezoard. eſſentiæ lignor. compoſ.* ã. ʒj.
∼*us* ⊕*li cephal.* ℈j. M. S. Schwitz-Tinctur.

℞. *rad. chin.* ℥j. *ſcorzon.* ʒiij. *raſ. lign. ſanct.* ℥ij.
ſaſſafr. ʒij. *ſummit. chamædr. fumar.* ã. mj.
fl. primul. ver. ſtœch. Arab. anth. ã. pij. *cinamom.* ʒj.
Coque in △ *chamædr. ſambuc. cardui bened.* ã. ſ. q.
in vaſe duplici.

Colat. ℔j. adde ∼ ♀*ri compoſ.* ʒiß *confect. de hyacinth.* ʒij. *ſirup. de beton.* q. ſ. ad gr. D. in Fictili S. Schwitz-Tranck auff etliche mahl/ cujus uſus per aliquot dies mane continuari poteſt.

Rejicit quidem *Septalius animadverſ. lib. 6. caut. 73.* uti in genere in paralyſi diaphoretica & ſudorifera, ita inprimis per diætam, dùm tenuiores tantùm per eandem partes evacuari ſcribit, relictis craſſioribus, probat contra ea diuretica, utpote quæ commodius ſaburram excrementitiam per urinam educant. At enim verò nimis duriter invehitur in nobiliſſimum ac præſtantiſſimum remediorum genus. Dùm enim penetrando ac reſolvendo tenaces humores in vapores convertunt, atque ad ambitum corporis relegant, non minimum cauſæ morbificæ eliminant, quin potentiſſimè humores à nervoſo genere exturbant. Non negamus tamen, ſi, quod de purgantibus jam diximus, ſudore injuſſa diffluant membra, cautius paulò hæc talia adhibenda vel omittenda.

Nec excludimus DIURETICA in hocce affectu convenientiſſima, ſiquidem & ſerum minus fluxile & reſtagnans ac in pituitam viſcidam coagulatum hæc quoque optimè expediunt. Inſerviunt huic rei optimè *Salia, fœnic. cichor. ſcord. chamæp. chamædr. geniſt. ſambuc. urtic. polychreſt. Excell. D. D. Præſ. juniper. arcan.* ♀, *lap. 69.* ∼ ⊖; ⊕*l. coagulat.* R*a alke-*

 keng.

keng. malvat. juniper. ℞*a aperitiv. &c.* Et hæc quidem tùm in aliis caſibus, tùm inprimis in colicâ ſcorbuticâ, ad tartarum cœnoſum, ceu amurcam acetoſam & feculentam, & ſalia impura aufferenda ex corpore unicè conducunt. Licet verò benè noverimus, non æque qualitates ſpecificas in Salibus ſuperſtites viſi, ſuffecerint tamen ſcopo noſtro communes cum aliis, eæque modificatæ.

℞. *eſſent. ſuccin. alcaliſ.* ʒiß. ℞*a* ♀*ri* ʒß. M. D. in Vitr.
S. Blutreinigende Eſſentz.

℞. ⊖ *chamædr. chamæp. ſcord.* ã. ℈i. ♀ ⊕*lat.* ʒß. *lap.*♋ ℈ij. ℴ℘ *caryoph.* gutt. j. M. Divid. in 6. part. æquales. D. in Chart. S. Oeffnendes Saltz.

℞. *malvat. juniper. c.* ∽ *diuret. fact.* ʒij. ∽ ⊕*l. cephal.* ʒj. ℞*a* ♁*ii Zwelffer.* ℈j. M. D. in Vitr. S. Treibende Mixtur.

Cautione tamen hîc opus eſt, ne omiſſis purgantibus & ſudoriferis hiſce ſolis curam ſuperſtruamus, uti quidem Empiricis id cum *ol. terebinth. vel balſamo* ♀*ris* ſolenne eſt, ſiquidem ab incauto & præpoſtero diureticorum uſu paralyſin ortam teſtantur obſervationes, vid. *Smet. miſcell. med. l. 10. p. 544.*

Poſt univerſalia illa & particulariter evacuantia in uſum trahi poſſunt, quæ ſpeciatim evacuant caput, ut inter alia ſunt 1. ERRHINA & STERNUTATORIA. Cautè nihilominus procedendum, ne nimium conquaſſato cerebro, humores magis irritemus, atque in pejorem ſtatum præcipitemus. Faciunt huc *ſpecies diamajoran. & de tabaco Mynſ. pulvis ſternutator. Rulandi, tabacum eſſentiis fl. jaſmini, roſar. aliisque impragnatum & præparatum.* Vel

℞. *tabac. Virgin.* ℥ß. *fl. lil. conval. fol. major.* ã ʒj. *euphorb.* ℈j. *ambr. moſch.* ã. gr. iij. pulveriſata M.

℞. *fl. lil. convall.* ʒß. *fol. roriſmar. rad. pyrethr. hellebor. alb.* ã. ℈j. *gall. moſchat.* gr. IV. pulveriſata gr. m. M. D.

2. MASTICATORIA, quæ tùm in motu conſtitutos humo-

humores educunt, tùm caput ſimul egregiè roborant. v. g. ex *rad. pyrethr. caryoph. cubeb. maſtich. granulat. Nuc. moſch. fl. anthos &c.*

CAPUT IX.

De Præſidiis alterantibus particularibus.

PRimas hinc tenent & omne abſolvunt punctum ALTERANTIA & ROBORANTIA.

Excellunt verò inprimis, quemadmodum in omnibus frigidis affectibus, ita in paralyſi quoque volatilia, quæ particulis ſuis volatilibus penetrantibus, confortantibus, nerviſque amicis mirum quantum archæum partium demulcent. Hæc nervorum poris, teſtante *Excell. Dn. D. Præſ. tr. de ⊖ vol. plant. c. 7. p. 64.* apprimè conveniunt, hinc ſeſe iisdem inſerere, eoſq; pervagari, obſtacula removere & liberum ſpiritibus curſum vigoremque acquirere poſſunt. Poſt hæc & medii generis, & ea conveniunt quoque, quæ abſorbendo & fundendo ſerum acidum & viſcidum laudem merentur. Inexhauſtum hîc ſe ſiſtit nobiliſſimorum remediorum gazophylacium, quorum catalogum heîc recenſere noſtri non eſt inſtituti, nec pagellæ anguſtia id caperet. Sufficiat exercitii gratia quasdam addere formulas.

℞. *⊖ apoplect. Mynſ.* ℈j. *cornu alc.*
ebor. cran. human. ſine igne præparat. ā. ℈ß.
pulv. epilept. Marcb. ʒß. M. S. Stärckend Hauptpulver.

℞. *pulv. cephal. Dn. D. Præſ.* ʒj. *anther. coryl.* ℈j.
magiſt. cran. human. g. xv. *caſtor.* g. x. M. S. ut ante.

℞. *~us magnanim.* ʒj. *corn. cerv. alcis* ā. ℈j.
eſſent. caſtorei, ſuccin. ā. ʒß. M. D. in vitro S. Haupt-Mixtur.

℞. *△ lil. convall.* ℥ß. *~ ⊖ *ci* ʒij. M.

℞. *elix. cephal.* ♀ *ſat.* ʒij. *~ ⊖ *ci* ℈j. *℔ ſpic.* gutt. vj.
M D. in Vitro S. Haupt-Elixir.

℞. *~ lumbr. terreſtr. rut. ⊖ *ci vol.* ā ʒj. D.

℞. *eſ-*

℞. *eſſent. lin.* ℨj. *xyloaloës*, *caſtorei* ā. ℨß.
–⊖*ci gutr. xij. M. Detur cum regimine.

℞. *conſ. fl. pœon. paralyſ. tunic. anth.* ā. ℥ß.
ſpec. diambr. diamoſch. d. ā. ℨj. *pulv. cephal. Craton.* ℨß.
margar. præparat. corn. alcis, cran. human. ā. ℈j.
confect. anacard. nuc. Indic. condit. ā. ℥ß. *fol.*☉n. iij.
ſirup. de beton. ſtœch. Arab. ā. q. ſ. M. F. l. a. Electuarium.
S. Stårckende Haupt-Latwerg.

In paralyſi linguæ conducit *mithridatium, theriaca vetuſtior, confectio anacardina.* Laudat quin imò experientiâ ſuâ *theriacam diateſſaron Hoffmannus paralip. offic. c. 4. p. 511.* In aliis ex propriis fontibus, quæ è re eſſe videantur, peti & applicari debent.

Notandum hîc, ſicuti conſuetudines in leges tempore degenerant, ita & medicamentis obrutam naturam iisdem aſſueſcere, nec idcircò optatum ſemper ſequi finem; Conducere ergò per intervalla, niſi neceſſitas urgeat, languenti naturæ ſuccurrere.

Interim TOPICIS EXTERNIS membra fovere caloremq; emortuum revocare conſultum maximopere erit, tum origini membrorum univerſali, tum maxime ſpeciali per ſuperius dicta attendendo. Hoc nomine commendantur frictiones dorſi & partium cum pannis prius ſuper ſuffitum calefactis. Hæ enim ſpiritus & ſanguinem ad partes retrahunt, alimentum ad exteriora validè eliciunt, pororumque hâc laxatione faciliorem ſpiritibus, ſanguini & alimento viam præbent.

UNGUENTA AC LINIMENTA NERVINA, poſt frictionem partibus & ſpinali medullæ inungenda, neceſſaria ſunt, ut, quod attractum, foveatur, ipſæque partes roborentur. Notabile ſtrategema in praxi hácce eſt, ut olea deſtillata ætherea cum aliis concorporentur expreſſis, coctisve, vel unguentis ipſis: ſi quidem illa quidem inſigniter calidum partis affectæ roborant, uti *oleum piperis, caryophyll. ſpic.*

ſuccin.

ſuccin. & ſimilia hunc in finem apprimè commendantur, aſt facilè diſparent & citra impreſſionem firmiorem avolant. Hæc verò, uti communiter proſtant, *v.g.* ℴℴ *chamæmeli, rutæ, lumbricor.* & unguenta uſitata ipſa, inhærent quidem parti, ſed non penetrant. Ex utriſque ergò conjunctis commoda conſtituitur mixtura, quibus & medii generis, *pinguedo caſtorei,* ℴℴ *balſam.* & *formicar. Mynſ.* &c. addi queunt.

℞. *unguent. martiat. nervin. Auguſt.* ā. ℥ß.
ℴℴ *ſuccin. lumbr. terr. roriſmar.* ā. ℈ß. *petrolei.* ʒj.
zibeth. gr. iij. M. D. in pyxide S. Sälblein zum Rückgrad.

℞. *unguent. paralyt. Mynſ.* ℥j. ℴℴ *junip. caryoph. ſpic.* ā. ℈ß.
balſam. de Capayba ℈j. F. l. a. Unguentum.

Pertinet hûc & *Galbanetum Paracelſi* & aliorum, cui collacteum eſt deſtillatum *Cratonis* in Pareſi *ep. 237.* & deſtillatum è Galbano ejusdem *Conſ. 172.* deſcriptum. Vid. & balſamum galbani terebinthinatum *Dravvitii tr. de ſcorb. p. 193.*

Præter unguinoſa, & ſpirituoſa officium faciunt, uti inſigniter prodeſſe ſcribit eſſentiam caſtorei *Sim. Pauli quadrip. Botan. p. 75. & 112.* ſi eâ ſpina dorſi à nuchâ ad coccygis usque os inungatur, ſive cum ſpiritu lil. convall. ſive cum vino aduſto (ita verò barbari ſpiritum vini appellitant, cum nihil minus ſit quàm aduſtum vinum, è Germaniâ deſtillandi ſignificatione ineptè detorſo vocabulo) extracta fuerit.

Imbui quoque poſſunt linteamina 🜄 *i paralytico Mynſ.* atque partibus imponi.

Utraque hæc in uſum trahi queunt, ſpirituoſa enim hæc penetrant, diſſipant, & roborant penitius, oleoſa verò & unguinoſa diutius.

℞. *liniment. nervin. Excell. Dn. D. Præſ.* ℥ij. D. in vitr.
S. Glieder-Waſſer.

Non incongruum erit, inunctas partes ſacculo quodam paregorico calido ſuperimpoſito fovere, qualis ex *chamæmel.*, *roremarin.*, *chamædr.*, *chamæpit.*, *polio mont.*, *ſer-*

 pill.

pill. origan. fl. paralyſ. ſpic. nard. ſtœchad., Amb., tunic., ſem. fœnigr. lini &c. confieri facilè poſſunt.

Suffimenta poros aperiendo, partes leni calore & penetrantibus effluviis roborando, ſymbolum hic quoque ſuum conferunt, quemadmodum inter alia, quæ quidem componi poſſunt, præprimis excellit *ſuffimentum de Sandarachâ* & alia *Mynſ.*

Complementum curationis quaſi addunt balnea tùm naturalia, tùm artificialia, ubi præ ⦶ſis excellunt bituminoſa, 🜍ea ac Oſa; ex artificialibus commendanda quæ fiunt ex decocto formicarum, vinaceis, ex herbis item nervinis & paregoricis, ipſisque adeò mineralibus. Hæc laxas partes roborant, tonum reſtituunt, & illapſos humores digerunt, diſſipant, ut ſpiritus liberius vagari & functiones ſuas obire queant.

Notandum autem, quòd ob ſenſus abſentiam balnea non nimis calida eſſe debeant, ne quæ calefieri debeant membra, urantur. Dein quod membra & ſpinalis medulla prædictis unguentis poſt balnea illinenda ſint.

Demùm cerebri intemperiem frigidam per cucuphas corrigere conſultum maximoperè erit, hæ enim in frigido capitis affectu calefaciendo, fovendo & roborando, ſi quid aliud, conveniunt.

℞. *rad. pœon. irid. Fl. cyper. rotund.* ā. ℥ij.
fl. lil. convall. ſtœchad. Amb. lavend. ſpic. jaſmin. ā. p.ij.
fol. roriſmar. ſerpill. majoran. ocym. baſil. ā. mß.
lign. rhod. ſandal. citr. xyloaloës ā. ʒj.
cubebar. thur. benzoës. ſuccin. ā ℈j. *gall. moſchat.* g̃. vj.

Conciſ. contus. g. m. conſpergantur. 🜈 *lil. convall.* atque inſuantur ſindoni rubræ.

Pro judicio Medici eadem hæc medicamenta uſurpari poſſunt in paralyſi à colicâ & ſcorbuto, non neglectis tamen antiſcorbuticis & cauſæ foventi debitis, integram enim cujusli-

juslibet curandi methodum hîc apponere noſtri non eſt inſtituti.

Ultimò monere operæ pretium ducimus, non ſtatim deſperandum eſſe, ſi ad votum medicamenta non ſtatim operentur, nec unico medicamento, præſtantiſſimo licet, morbus ex tempore auſcultet. Cùm enim chronicus morbus ſit, diuturna quoque ejus eſt curatio. Obſervandum proinde illud *Hippocratis ſect.2.aph.52.* Omnia ſecundum rationem facienti, ſi non ſuccedant ſecundum rationem, non tamen tranſeundum ad aliud, manente eo, quod ab initio viſum fuit.

CAPUT IX.

De

Diætâ.

AGmen denique claudit DIÆTA tùm *ſpecialis*, quæ victu abſolvitur, tùm *generalis*, quæ reliquarum rerum non-naturalium obſervatione. Ut enim quilibet ſuæ & ſanitatis in phyſicis, & fortunæ in moralibus faber eſt, ita natura & Medicus ab ipſo ægro contra morbum adjuvandi ſunt.

Hinc ex vitali diætâ, AER ſit pellucidus, minimè nebuloſus ac pluvioſus, ſed calidus ac moderatè humidus, qui ſpiritus vigoret ac corpus luce ſuâ vegetum reddat. Conducit & effluviis odoratis imprægnatus; Si naturâ minimè talis, arte parandus. Venti Auſtrales, Boreasque gelidus, utpote nervis inimicus, vitentur.

In NATURALI CIBI ſint εὔχυμοι καὶ εὔπεπτοι, facilè in ſuccum & ſanguinem convertibiles, victus ſit moderatus, omnis exceſſus vitetur, cœna præſertim ſit tenuis; vitentur omnes crudi, flatulenti & nimis humidi. Sic Pomponiana ſive mammoſa pyra, quia plerumque ſunt crudi ſucci, exulent. Abſint omnia fumo indurata, piſces torrefacti, limaces, oſtreæ. Piſces tamen conceduntur ſaxatiles. Carnes, præſertim ſalviâ, lavendulâ, vel roremarino condi-

æ, præſtant elixis vel coctis. Olera flatulenta & craſſum ſuccum generantia (inprimis muriâ condita) relegentur. *Langius ep. l. 2. p. 559.* commendat eſum columbarum, ut & verſationem in columbario.

Potus ſit cereviſia benè cocta, lupulata, defecata, tenuis tamen, cephalicis medicata plantis, vel vinum dilutum. Vina generoſiora, quale inter alia eſt *Hungaricum*, ob vapores, quos copioſos ad caput mittit narcoticos, ♀rumq; ſubtilem, quo obſtructiones parit, item occultum acorem, quo nervis inimicum ſe exhibet, vitanda; Concedendum tamen dilutum conſvetis, & debiliori ventriculo, moderato uſu.

In animali motu, quantum quidem fieri poteſt actuentur membra, muſculi ac tendines crebro niſu ad motum invitentur. Sic non roborabuntur ſolùm partes, priſtinoque reſtituentur vigori, ſed diſcuſſis etiam halitibus vegetius exſurget corpus, quod continua decumbendi ſegnities torpidum reddit.

Somnus & vigiliæ debitè ſibi invicem reſpondeant. Somnus enim nimius cauſam morbi auget & ſpiritus torpidos reddit, vigiliæ contrà eosdem abſumunt. Valet proinde hîc quoque illud Coi: Somnus & vigiliæ, ſi modum exceſſerint, malum.

Excreta quotidiè è corpore eliminanda. Hoc ſi non fit, alvus leni medicamento ſui officii admonenda.

Venus, ut ſanorum potius opus eſt, & nervis ac ſpiritibus debilibus bellum indicit, ita paralyticis vix concedenda.

Animi motus ad ſpiritus reſuſcitandos vergant, moderatè tamen inſtituantur, ne nimiùm in gaudium effuſus æger, ſpiritibus diſcuſſis, debilitetur magis, quàm roboretur. Cane verò pejus & angue fugienda animi dejectio, mœror & deſperatio. Proinde prognoſtico erigendus æger, ut placido animo expectet, quod unico momento perfici nequit. Etenim non deſunt exempla eorum, qui obſtinatâ diffidentiâ Parcarum extorſerunt immiſericordiam. Affectus verò

illi

illi qui motum ſpirituum ad peripheriam vertunt, ut ira ipſa, non nocent, quin potius calorem ſanguinis excitant, unde in affectibus pituitoſis & frigidis commendantur, ſed ne quid nimis.

Soli Deo Gloria.

CLARISSIME DOMINE
DOCTORANDE,

THemiſtoclem olim Miltiadæ excitarunt tropæa, ut honeſtâ æmulatione idem aſſequi faſtigium ſtuderet, quâ & dubiam ejusdem hinc gloriæ palmam reddidit. Meritò & in re literariâ honeſtâ ambitione ducimur ad honores capeſſendos, ſi prævios viderimus alios, qui feliciter reportarint lauream & glorioſè rem ſuam geſſerint.

Si quæ alia è Germanis provincia, felix ſanè Sileſia Medicorum proventu fuit; Montani, Cratonis, Bucretii, Scholzii, Agricolæ, Sachſiique & centum aliorum nomina æternitati inſerta vigent.

Eſtque etiamnum ea ſedes purioris Literaturæ, Medicinæ ſolidioris & curioſitatis ge-

nuinæ patria, & domi morborum artifices magnâ cum laude fovens, & in reliquum orbem hinc inde Langios, Sennertos, Majores, Ammannos, elocans, qui avitam famam in Academiis tueantur non minus ac ipſius medicæ artis gloriam.

Largita TIBI eſt rerum parens non ignobile & capax ingenium; poſitis ergò primis ritè fundamentis locum ſtudiis aptum ſelegiſti hanc Academiam: Vix dici poteſt, quantum utrumque ſtudiis conferat.

Primæ coctionis, ajunt, vitia non corrigi in ſecundâ, multò minus in tertiâ. O felices illi ſtudiorum, medicorum inprimis, cultores, quibus in ſuccum & ſanguinem ceſſerunt prima illa eruditionis fercula, omnium hinc vehicula ſubſequentium! Eſt verò & eo nomine laudanda Patria Tua, quod commodè aptet ingenia ad altiora illa ſtudia.

Nil hic intentatum eſt, vixiſti nobiſcum moribus inculpatis, viſus es adſiduus noſtrûm domi foriſque auditor, ſedulus arcanorum naturæ ſcrutator & ſectator in praxi ipsâ. Luſtrare Tibi cordi fuit viſcera microcoſmi ferro recondita igne noſtro manuducente.

Quod

Quod maximum eſt, maturari voluiſti ſtudia & profectus adoleſcere in re in firmum robur; quî enim fructus ferre queant, ſi vel immaturâ mutatione propellantur, vel nondum firmus animus continuo errore vagetur? Nusquam eſt, qui ubique eſt.

Ipſe locus aliquid docet, ipſa converſatio tum cum fertili commilitonum coronâ, publicis inprimis iisque doctis certaminibus, tum cum artis Magiſtris: id verò magno duxiſti in pretio, cohabitare eruditis, exerceri utrobique, undique fœnerari acceſſionem doctrinæ, occaſionem diſcendi omittere nullam.

Nunc dignè promeritos honores ex voto capeſſe, ut felicem Te medendi artificem probes, & patriæ utilem & parentum honori natum. Vade fortiter! Vade feliciter! Dab. in Athenæo Salano è muſéo 1677. d. 18. Jul.

Georg. Wolffg. Wedelius, D.